

У навчально-інформаційних навичках та вміннях, які складають третю групу загально-навчальних умінь, знаходять відображення способи та прийоми самостійного придбання знань з усякого роду джерел.

Навчально-комунікативні вміння, що збігаються багато в чому зі спеціальними комунікативними (мовними) вміннями, проявляються, зокрема, в культурі спілкування, тобто в уміннях слухати партнера по спілкуванню, прогнозувати його мовну поведінку, обґрунтовувати свою точку зору та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузовлев В.П., Лапа Ч.М. Книга для вчителя до підручника 10-11 кл. загальноосвіт. установ. – К.: Освіта. – 2002. – 231 с.
2. Левківська К.А. Теорія слова, причини її побудови та аспекти вивчення лексичного матеріалу. – М.: Вища школа. – 1992. – 113 с.
3. Медведєва О.І. З досвіду роботи над лексикою в 10 класі // ІМШ. – 2006. – №6 (с). – С. 10-14.

О.Ф. Мінкова,
Н. Бондаренко
Мелітопольський державний
педагогічний університет імені
Богдана Хмельницького

ЕКСПРЕСІВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ТВОРІ ОКСАНИ ЗАБУЖКО «LET MY PEOPLE GO»

Найголовніша функція мови полягає у називанні об'єктів навколишнього світу. У процесі пізнавальної діяльності людство постійно переосмислює реалії дійсності, що зумовлює активний розвиток лексичної системи мови. Безперервний пошук нових засобів мовної образності спричиняє до виникнення вторинної номінації. Її внутрішня форма, у якій відображено ментальне уявлення народу про предмети чи явища, зазнає трансформації у певних стильових умовах і призводить до прирощення значень у словесних знаків.

Вторинна номінація, яка тісно пов'язана з метафоризацією слова, яскраво відбиває взаємодію загальноновживаної та стилістично маркованої лексики.

Експресивні можливості вторинної номінації досить активно використовуються в текстах публіцистичного стилю, який обслуговує широкий діапазон життєвих сфер людини. Близький за своїми мовними якостями до всіх книжно-писемних стилів, він водночас взаємодіє з розмовним стилем, чим і визначається його важлива роль у становленні сучасних стилістичних норм.

Вивченням зазначеного явища як конструктивного елемента мовно-стилістичної організації публіцистичного тексту займались Н. Базарська, Н. Бойченко, М. Коломієць, С. Коновець, О. Сербенська, Н. Сологуб, Л. Шевченко та інші.

У своїх розвідках науковці зазначали, що письменник, як учасник публіцистичної комунікації, перебуває у постійному пошуку нестандартних засобів вираження, незвичної оцінки предметів чи подій. Він переосмислює мовний матеріал, створюючи нові зв'язки між денотатом і позначуваним явищем, чим розширює стилістичні межі окремого слова [1; 2; 4].

Цікавою в цьому плані, на нашу думку, є творчість О.Забужко, якій притаманне неординарне художньо-асоціативне мислення. У творі «Let my people go» автор широко послуговується фразеологізмами, але надає їм несподіваного значення та нового соціального змісту.

Фразеологія є одним з найяскравіших елементів у системі виражальних засобів публіцистики. Це пояснюється самою природою цього стилю, у якому органічно поєднуються емоційно-образні та логіко-поняттєві структури. Важливим чинником формування суспільної думки є категорія оцінності, з якою пов'язана експресивність більшості сталих зворотів: *У ніч побоїська під ЦВК з 23 на 24 жовтня, коли відчуття вимушеної німоти на вид цинічної, до зубів озброєної брехні зробилось нестерпним фізично, як кляп у горлі, з'явився на світ документ, яким і відкривається ця книжка, – «Лист із Києва після „ночі довгих ножів"»* [3; с. 10]; *Як і за часів СРСР, в усьому, що діється «на захід від Чопа», Україна жила – і досі*

продовжує жити – тими інформаційними покидьками, які їй **перепадають із російського столу** [3; с. 13]; (Адже люди таки вийдуть на вулиці в ніч виборів, і український Інтернет зараз **вирує обговореннями**, де і як зустрічатися, як боронитися в разі атаки тощо) [3; с. 28].

Фразеологічні одиниці насичують текст образами, дають можливість передати найтонші відтінки поняття, а також, насамперед, виразити позитивну чи негативну оцінку зображуваному: *А лишилися – тільки політики з безпеки, по-ексгібіціоністському виваленими нам перед очі брудом своєї політичної кухні та веселі хлопці-журналісти, які, страшенно собою вдоволені, гасають із камерами по нічних шинках Києва – то за дівчиною сина президента, то за хлопцем дочки прем'єр-міністра...* [3; с. 3]; *Близько 23:00, коли співаючий «помаранчевий» натовп перед Центрвиборчкомом розсіявся, і хіба яких 150 душ, серед них жінки та літні люди, zostалися чекати на оголошення результатів проведеного в будинку засідання (на порядку денному була спроба фальсифікувати близько 2 мільйонів голосів шляхом махінацій із виборчими дільницями!), дракон уперше **показав зуби*** [3; с. 27].

О. Забужко широко використовує традиційні фразеологізми народнорозмовного походження, наприклад: *«Вони» перепиняють рух транспорту, щоб мчати через місто на шаленій швидкості кавалькадами чорних BMW та шестисотих «Мерседесів», а «нас» трактують як **багно під ногами** – чи, точніше, як дешеву робочу силу, що дає «їм» змогу продавати за кордон «їхню» сталь за супервигідними цінами, з якнайбільшим для себе зиском* [3; с. 37]; *«Он вони, – сказав таксист, криво посміхаючись. – Забарикадувалися від нас. Мабуть, досі в штани вже наклали од страху, еге?»* [3; с. 36].

Характерною ознакою всіх фразеологізмів у творі є їх образність. Вони мають яскраво виражений антропоцентричний характер і сприяють відтворенню побутових картин, передачі духу певної доби: *(Тиждень тому, приміром, мій видавець отримав від місцевої податкової вимогу негайно, як*

*грім з ясного неба, сплатити ще 44 тис. гривень, себто близько 7 тис. євро, і вельми з того втішився, зробивши логічний висновок, що «вони, видать, до решти вичерпали виділені на виборчу кампанію кошти і тепер панічно силкуються **нашкребти по засіках** де скільки вдасться.» [3; с. 37]; Цілий рік **Майдан «опускали»** всі, кому не лінь. **«Опускали» історики** – тим, що не написали про Майдан правду, **«опускали» кінематографісти** – тим, що тієї правди вчасно не зняли (цим, сердешним, то вже й дивувати не доводиться – відмираюча професія!)...[3; с. 7]; Мені довелося вистояти по свій бюлетень чималеньку чергу: людей було **як оселедців у бочці**, але тиша при тому стояла неймовірна, і в повітрі зависла просто-таки фізично відчутна напруга [3; с. 41].*

Серед аналізованого матеріалу найбільшу групу становлять фразеологічні звороти, що вказують на такі неприємні почуття, як: зневажання, презирство, прикрість, гнів: *Влада намагається **посіяти страх** – ідуть арешти громадських активістів, обшуки в студентських гуртожитках...[3; с. 32]; Ще 3-4 роки тому і ми в Україні **краєм вуха з жахом слухали** повідомлення про сваволю властей у Росії [3; с. 33]; На той час, коли голосувала я, по всій країні телефони гарячих ліній розривалися від дзвінків, і виборцями було вже зафіксовано сотні найрізноманітніших «помилкок» та «неточностей» (як-от повні автобуси людей із відкріпними талонами, що курсують від дільниці до дільниці для поновного голосування, або **спіймані на гарячому особи** зі стосами виборчих бюлетенів, наперед позначених «за Януковича», або випадки стрілянини та підпалів на виборчих дільницях тощо) [3; с. 41]; У неділю **режим луснув по швах**, як на переросткові зношений тісний костюмчик, і українська політична нація вийшла з нього на світ – нага, переможна й прекрасна, як Свобода на полотнах романтиків [3; с. 56].*

Отже, у публіцистичному творі О.Забужко «Let my people go» фразеологізми виконують важливу мовностилістичну функцію. Вони виступають яскравим потужним засобом, за допомогою якого письменниця

створює цілісне уявлення про зображуване шляхом образного узагальнення. Усі фразеологічні одиниці у творі мають соціально усвідомлену конотацію, що передбачає єдність раціонально-поняттєвої та емоційної експресивності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базарская Н.И. Вторичная номинация в системе языковых знаков (на материале перифраз английского и русского языков]: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: спец. 10.02.19 “Теория языка” / Н.И. Базарская. – Саратов, 1988. – 16 с.

2. Бойченко Н.О. Стійкі сполуки в газетному мовленні (на матеріалі перифрастичних одиниць] / Н.О. Бойченко // Ономастика і апелятиви: зб. наук. праць / за ред. проф. В.О. Горпинича. – Дніпропетровськ: ДДУ, 2001. – Вип. 14. – С. 17-22.

3. Забужко О. «Let my people go»: 15 текстів про українську революцію / О. Забужко. – К. : Факт, 2005. – 232 с.

4. Коновець С.П. Комунікативно-прагматичні особливості актуалізації фразеологізмів у дискурсі сучасної преси (за матеріалами іспанських періодичних видань] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. Наук : спец. 10.02.05 “Романські мови” / С.П. Коновець. – К., 2002. – 20 с.

Т.В.Насалевич
Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ЕМОЦІЙНО-ОЦІННА ЛЕКСИКА У МОВІ

У кінці ХХ - початку ХХІ ст. оцінність і відображення в мові емоційних явищ є об'єктом досліджень не лише лінгвістики, але і суміжних з нею наук. Мова формує емоційну картину світу, вона є невід'ємною частиною будь-якої сфери діяльності людини, і літератури в першу чергу.

Мета статті – дати визначення емоційно-оцінній лексиці у мові.